

NA POHORSKI VISOKI PLANOTI

Če se z zrakoplovom voziš v južni smeri čez Pohorje, izgleda v svojih glavnih obrisih kakor velikanski predpotopni ptič, ki je na svojem poletu proti jugu tresčil iz nebotičnih višav na tla, kjer sedaj leži s še razprostrtnimi krili, z odkrhnjeno glavo in z okrnjenim repom. Leva, krajša perut mu sega od Žigartovega vrha do Betnave blizu Maribora. Ta perut je močno razklana v smeri tja do Slov. Bistrice vzhodno od Velikega vrha. Desno krilo leži na zemlji, razkrhnjeno v dva dela. Večji snop perutnih peres je strnjen v gole svetle planje, kope in vrhove, ki segajo od Rogle čez Veliko in Malo Kopo do Dravograda. Manjši del razparjene desne peruti veže Roglo preko Vitanjske planje z Mislinjo, z Lenartom na Stražah pod Turjakom.

Med razločnima perutima pa počiva ogromni trup s skoro enakomerno visokim, toda močno razbitim hrbitom. To je pohorska visoka planota, ki se razprostira med kopastimi vrhovi Žigartov in Veliki vrh, Lamprehtov in Klopni vrh, Plešič in Rogla.

Iz zrakoplova izgleda ta visoka planota kakor velikanska škrlatasto svilena streha; ne somerna, ne pravokotna, se je nekoliko vsedla in znižala med imenovanimi kopastimi vrhovi. Planota je tako dolga in široka, da vidimo na njo samo iz zrakoplova. Če se oziramo proti njej iz vznožnih dolin in ravnin ali s sosednih hribov in gora, vidimo samo njene robove, konce in kraje, obrobne vrhe in obrobna rebra v dolgih, valovito raztegnjenih črtah.

Kako je izgledalo na pohorski visoki planoti pred več ko sto leti, nam je živo opisal G. Mally v reviji »Steiermärkische Zeitschrift« leta 1837. Njegovo pripovedovanje sledi v izvlečku:

»V Vitanju kakor tudi v Rušah sem često slišal zatrdilo, da poznavalec poti od Areha čez vrh Treh kraljev v sedmih urah brez težave more priti do steklarne v Rakovcu, ki leži v okraju Vitanje v gorskem jarku pod hrbitom Pohorja. To so nam potrdili tudi prejšnji večer v steklarni G. Limbuš (na »Geltnarici«), kjer smo prenočili od 15. na 16. avgust 1936.

Mož, ki je prebil kot drvar več let v gozdovih, je prevzel nalogu, da nas vodi skozi nje. Zanašajoč se nanj, smo upali, da dosežemo okoli poldneva Rakovec.

Eno uro približno je šlo tudi hitro naprej. Toda okolica in njeno zunanje lice sta se začela kaj kmalu izpreminjati.

Ker je glavna smer naše poti šla proti jugozahodu, smo se nato držali bolj po južnem pobočju pogorja ter smo okoli 10. ure dosegli veliko poseko nad Oplotnico. Tu pada Pohorje polagoma proti Oplotnici, ki leži ob njegovem južnem vznožju. Zaradi fužin v Oplotnici, ki potrebujejo veliko kuriva, že mnogo let sem vedno sekajo in redčijo stare gozdove na tem širokem, raztegnjenem pobočju. Ker se za nove nasade nihče ne zmeni in posek tudi ne spreminjajo v planinske pašnike, leži tudi zelo mnogo sveta neizrabljenega.

Ker so goste rastline, njihova višina in trohneča, med njimi na tleh ležeča drevesa znatno ovirala naše korake, smo šele opoldne dospeli na konec te poseke. Segli smo po svojem proviantu; po kratkem okreplilu smo lezli zopet približno pol ure navzgor ter prišli proti eni popoldne k cerkvi Treh kraljev.

Veseli, da smo dosegli cerkev Treh kraljev kot vmesno postajo svojega celodnevnega potovanja, četudi štiri ure pozneje kot smo pričakovali, smo takoj zopet odrinili. Ker je bilo pogorje, kolikor se je moglo spoznati pod visokim drevojem, upognjeno proti severu, smo se po vodnikovem nasvetu brez pomisleka vzpeli v severni smeri na njegov hrbet. Če bi se bili brez vodnika v višini cerkve Treh kraljev dalje držali jugozahodne strani, bi bili prišli, kakor se je pozneje izkazalo, brez velikega truda na Konjiško planino k človeškim stanovanjem. Usoda pa je hotela, da smo zopet zašli. Tako smo napravili sicer zelo težaven ovinek, zato pa smo videli divje pokrajine, ki bi jih brez one zablode ne bili dobili pred oči. Jedva smo namreč od cerkve Treh kraljev zopet prišli na vrh pogorja, se je na mah pojzbubila steza, enako so izginile druge, ki smo jih zaporedoma našli. Bili so to samo „vlaki“, ki so po njih pred časom vlačili debla in ki so se končavali tam, kjer je bilo drevo posekano. Ob popolnem prenehanju vsake poti smo morali na slepo hoditi dalje v zahodni smeri, kolikor je bilo mogoče. Gozdovi so bili čimdalje bolj divji in neprijazni, rastline vedno višje in veličastnejše. Ako smo dopoldne v širnih gozdovih, ki smo jih prehodili, našli še vedno sled dreves, ki so bila posekana od človeške roke, so ti znaki sedaj na razdalji poldruge ure popolnoma izginili. Kmalu smo morali priti do prepričanja,

da se nahajamo v onem delu velike gorske planote, kjer ta dosega širino dveh milj in kamor tudi ostrina sekire še ni prodrla, ko vendar gozdovi na obeh pobočjih še dolgo niso izsekani. Bukve, smreke in jelke stoje tu pomešane druga poleg druge, na rodovitnih tleh dosegajo mnoge debelost, da merijo tri sežnje v obsegu, in kakor je njihova višina ne-navadna, tako nenavadno je tudi pustošenje, ki ga viharji povzročajo med strohnelimi drevesi. Brez listja in vejevja štrle drevesa, mogočna in visoka kakor stolpi, kvišku ali pa leže razklana na tleh in noge gre včasih do kolen v gnilo trohnobo, če hočeš splezati preko ležečega drevesa, da si skrajšaš pot. Lepi mahovi, dolgi kakor seženj, vise z gosto zaraslih smrek, mnogo dreves je z lišaji tako poraslih, da izgledajo popolnoma sivkastobela, na tleh pa se bohoti izključno le sivistni planinski lapuh, na nekaterih mestih višji ko človek in tako bahat, da merijo njegovi srčasti listi blizu pol-drug čevelj v širini.

Posebnost teh pragozdov je velika, strašna tišina, ki vlada v njih. Že dopoldne smo imeli priliko to opazovati, še bolj pa sedaj. Od ene do četrt na pet smo že blodili po tej divjini, vedno smo bili na planoti, niti ene žive duše nismo srečali, niti enega glasu nismo čuli. Ni čudno, da je nekaterim izmed nas že bilo žal, da smo nastopili to potovanje, ker še vedno ni bilo ne uhojene poti, ne konca te divjine. Povrh pa smo še zašli v tako zvane Ribnike. S tem imenom označujejo lovci in drvarji več neporaslih mest v pohorskih gozdovih, ki so pokrita s čudovito lepim zelenim mahovjem, da ta odeja izgleda kakor trda, suha tla. Kakor tla vabijo oko, tako ga tudi varajo. Kakor hitro stopiš nanje, se odeja zgane in eden izmed naših tovarišev je zadel na mesto, kjer se je pogreznil skoraj čevelj globoko. So pa ta mesta obširne gorske močvare, kjer se deževnica zbira v neznatnih, plitvih globelih; ker voda ni globoka, pa je stalno mirna in v senci, jo od ene strohnele korenine do druge prevleče mahovita zelena odeja.

Ob takih razmerah smo sklenili, da se držimo prve iz-hojene steze, ki bi se nam pokazala. Zaradi tega smo krenili naravnost proti severu, ker smo bili prav gotovo bliže severnemu pobočju nego južnemu. V naše veliko veselje se je tudi kmalu prikazala pot; še bolj pa smo se razveselili, ko smo v daljavi zaslišali človeški glas. Bil je kmet s svojim hlapcem, ki je vozil les iz gozda. Kako veliko pa je bilo naše za-

denje, ko nam pove, da je iz občine Smolnik. Še bolj pa smo se začudili, ko smo zvedeli, da stojimo po desetnem blodenju na meji konjiškega okraja, toda le tri ure hoda od Areha. Na vprašanje, kako daleč je h glažuti v Rakovec, nam je kmet svetoval, naj ta dan ne hodimo več tjakaj; noč bi nas v gozdovih prehitela; dostavi pa, da bi mogli dospeti v visoko na Pohorju ležečo vas Skomarje, kjer bi lahko prenočili.

Ko je čul o našem blodenju, se sam začudi o dolgosti prehujene poti ter nas na našo prošnjo pelje pol ure v zahodni smeri na stezo, z opombo, naj je ne zapustimo; peljala nas bo čez Oplotniški jarek na Konjiško planino. Tam je več kmetij in ne bo težko dobiti vodnika na Skomarje.

Steza nas je kmalu peljala strmo navzdol v Oplotniški jarek. Ta gorski jarek je tam, kjer smo ga prekoračili, zelo ozek in divji. Gosti gozd pokriva na obeh straneh višine, v globočini pa zagledaš visoke granitne skale, ki deloma molijo iz tal, deloma pa leže tam kot skladi, čez nje pa buči s silnim grmenjem Oplotnica pod debli in drevesi, ki so padla prek nje. V globini jarka smo naleteli na dve žagi; za nas razveseljiv pogled v tem divjem svetu, tem bolj, ker nas je v eni izmed njiju neki mož pogostil s sladkimi gozdnimi česnjami in nam obrazložil, kako moremo priti na Konjiško planino. Pot tjakaj je bila sicer precej izvožena, ker so tod spuščali debla navzdol, gozd pa je bil nenavadno divji in impozanten; tu smo videli zopet tako visoke in mogočne bukve kakor prej na visoki gorski planoti; toda toliko debel, ki bi zaradi starosti suha in odmrla ležala na tleh brez listja in vejevja, nismo videli nikjer drugod. Vendar smo po polurni hoji prišli na prostoto in krasen razgled se nam je odprl s te višine na trg in stari grad Konjice, na Zreče, Zbelovo in Studenice, v vso od zahajajočega sonca razsvetljeno Dravinjsko dolino.

Posebno svojstvo te pod imenom Konjiška planina znane višine so kristalno čisti vrelci, ki tod tako često vro iz prvin. Skoraj na vsakih sto korakov naletiš na enega; tako izborno namakajo na sončnih pobočjih ležeče rute. Zaradi vročine dneva smo se posvežili pri mnogih, dva pa smo našli, katerih voda se je odlikovala po sladkosti, kakor da bi ji bil primešan sladkor.

V Resniku smo kmalu prišli mimo več kmetij, saj je Po-horje tu visoko navzgor obdelano. Vrh Konjiške planine je nad 1500 m visok; toda ker pada pogorje tu precej strmo, smo videli tod na mnogih mestih ovsene, ržene in krompirjeve njive in blizu cerkve sv. Jakoba je 16. avgusta cvetela pše-nica. Da dospemo na Skomarje pred nočjo, smo morali dobiti novega vodnika, ki nas je po ozkih stezah vodil čez visoko ležeče rute. Na višinah je bilo pogorje popolnoma pokrito z iglastimi gozdovi. Naposled se je prikazal globok gorski jarek, ki loči okraja Konjice in Vitanje. Že se je zmračilo; tedaj se vrne domov novi vodnik, prej pa nam označi onstran jarka neko hišo kot točko, ki za njo leži na drugi strani pobočja vas Skomarje. Tako smo po štirinajsturni hoji v resnici hrepeneli po počitku. Ko smo prilezli na naslednjo, že v okraju Vitanje ležeče višino, je nad mirnim jasnim nebom kazalo na uri pol devet in glasno zvonjenje večernega zvona je naznanjalo bližino cerkve sv. Lambertja na Skomarju. Komaj je 17. avgusta vzhajajoče sonce ožarjalo proti zahodu ležeče gole Kamniške planine, že smo stopili tudi mi zopet na prosti, osvežujoči zrak, da se radujemo ob pogledu na bližnjo okolico in ob razgledu na južno Vitanjsko planino.

Od Skomarja je šla naša pot zopet znaten del čez pogorje, dokler nismo po poldruži uri prišli h glažuti Ignacija Novaka v Rakovcu.«